

Nr 27

Justitiekottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar m. m. jämte motion.

Genom en den 1 oktober 1971 dagtecknad proposition, 1971: 131, har Kungl. Maj:t, under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över justitieärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att

dels godkänna den i New York den 10 juni 1958 avslutade konventionen om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar, dels antaga de vid propositionen fogade förslagen till

- 1) lag om ändring i lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar,
- 2) lag om ändring i lagen (1929: 145) om skiljemän.

I samband med propositionen har utskottet behandlat den i anledning av propositionen väckta motionen 1971: 1518 av herrar Ernulf (fp) och Winberg (m) rörande innehållet i 5 § lagen om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Motionen redovisas på s. 10—11.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner en år 1958 avslutad konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar. Konventionen, som är avsedd att ersätta tidigare överenskommelser i ämnet, innebär jämfört med äldre regler att möjligheterna till verkställighet vidgas. Propositionen innehåller vidare förslag till ändringar i lagen om utländska skiljeavtal och skiljedomar (LUSK) och i lagen om skiljemän (SML). Förslagen föranleds i huvudsak av Sveriges tillträde till den nya konventionen.

Av propositionen återges i det följande — förutom lagförslagen — endast inledningen samt vad som uttalas angående det i motionen berörda lagrummet.

Lagförslagen

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar

Härigenom förordnas, att 4 § och 7—9 §§ lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Ej må på grund av utländskt skiljeavtal skiljemannaförfarande äga rum här i riket, utan så är att, i fall som avses i 1 § andra stycket, den part, mot vilken avtalet göres gällande, efter dess tillkomst bosatt sig här i riket. I ty fall lände i avseende å förfarandet till efterrättelse vad i lagen om skiljemän stadgas i fråga om förfarande i anledning av svenskt skiljeavtal.

Föreslagen lydelse

4 §

Ej må på grund av utländskt skiljeavtal skiljemannaförfarande äga rum här i riket, utan så är att, i fall som avses i 1 § andra stycket, *skiljemännen eller skiljedomsinstitution i enlighet med avtalet bestämt att förfarandet skall äga rum här i riket eller* den part, mot vilken avtalet göres gällande, efter dess tillkomst bosatt sig här. I sådant fall länders i avseende å förfarandet till efterrättelse vad i lagen om skiljemän stadgas i fråga om förfarande i anledning av svenskt skiljeavtal.

7 §

Ej må utländsk skiljedom här i riket gälla, där

1. skiljeavtalet är ogillt enligt den främmande lag, som därå äger tillämpning, eller

2. skiljedomen blivit undanröjd i den stat, där den meddelats, eller

3. någon omständighet eljest är för handen, på grund varav skiljedomen är utan verkan i sagda stat, eller

4. i den stat pågår rättegång om skiljedomens giltighet, eller tid, som må vara stadgad för dess överklagande, ännu ej gått till ända, eller

5. skiljedomen innefattar prövning av fråga, som enligt svensk lag ej må skjutas under skiljemän, eller

6. den part, mot vilken skiljedomen åberopas, icke haft erforder-

Utländsk skiljedom gäller ej här i riket, om den mot vilken skiljedomen åberopas visar

1. att part, när skiljeavtalet träffades, saknade behörighet att ingå sådant avtal eller icke var behörigen företrädd eller att skiljeavtalet är ogiltigt enligt den lag som enligt parternas överenskommelse skall tillämpas eller, i avsaknad av varje anvisning i sådant hänseende, lagen i den stat där skiljedomen meddelats,

2. att han ej i vederbörlig ordning underrättats om tillsättandet av skiljeman eller om skiljemannaförfarandet eller att han av annan orsak icke varit i stånd att utföra sin talan,

3. att skiljemännen överskridit sitt uppdrag och skiljedomen av sådan anledning är utan verkan

Nuvarande lydelse

lig tillgång att utföra sin talan, eller

7. den fråga skiljemännen prövat blivit här i riket avgjord genom domstols eller överexekutors efter skiljeavtalets ingående meddelade beslut, eller

8. i avseende å förfarandet eller skiljedomen föreligger omständighet, som medför, att skiljedomens tillämpande skulle strida mot goda seder.

Ej skall dock omständighet som oförmåles under 3 eller 6 utgöra hinder för skiljedomens erkännande, med mindre sådan omständighet åberopas av den, mot vilken skiljedomen göres gällande.

Föreslagen lydelse

i den stat där den meddelats eller enligt vars lag den meddelats,

4. att skiljenämndens tillsättande eller dess sammansättning eller skiljemannaförfarandet strider mot vad parterna avtalat eller, om avtal härom saknas, mot lagen i den stat där förfarandet ägt rum och skiljedomen av sådan anledning är utan verkan i den stat där den meddelats eller enligt vars lag den meddelats, eller

5. att skiljedomen ännu icke blivit verkställbar eller eljest bindande för parterna i den stat där den meddelats eller enligt vars lag den meddelats eller att den undanröjts eller dess verkställighet uppskjutits av behörig myndighet i sådan stat.

Utländsk skiljedom gäller ej heller,

1. om skiljedomen innefattar prövning av fråga, som enligt svensk lag ej må avgöras av skiljemän, eller

2. om tillämpning av skiljedomen skulle vara uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen här i riket.

8 §

Vill någon erhålla verkställighet å utländsk skiljedom, göre därom ansökan hos Svea hovrätt.

Vid ansökningen skall fogas skiljedomen i huvudskrift eller behörigen styrkt avskrift.

Är i den stat där skiljedomen givits tid stadgad för dess överklagande, give sökanden ock in bevis av behörig utländsk myndighet att klagan icke under den tid ägt rum.

Ansökan om verkställighet av utländsk skiljedom göres hos Svea hovrätt.

Vid ansökningshandlingen skall fogas skiljedomen i huvudskrift eller styrkt avskrift samt styrkt översättning till svenska språket.

9 §

Ansökan, som i 8 § sägs, må ej bifallas utan att motparten haft tillfälle att därå svara.

Invänder motparten att han gjort framställning om undanröjande av skiljedom eller uppskov med dess verkställighet hos myndighet

Nuvarande lydelse

Finner sedan hovrätten anledning ej förekomma till antagande att för verkställigheten möter hinder, varom i 7 § förmäles, förordne hovrätten om verkställighet; och gånge då skiljedomen i verket likasom domstols laga kraft ägande dom, där ej, efter klagan över hovrättens beslut, Konungen anorledes förordnar.

Föreslagen lydelse

som avses i 7 § första stycket 5, må hovrätten uppskjuta avgörandet samt, om sökanden begär det, ålägga motparten att ställa skälig säkerhet vid påföljd att beslut om verkställighet eljest kan komma att meddelas.

Bifaller hovrätten ansökningen, verkställes skiljedomen som svensk domstols laga kraft ägande dom, om ej högsta domstolen efter talan mot hovrättens beslut förordnar annat.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1929: 145) om skiljemän**

Härigenom förordnas, att 4 § lagen (1929: 145) om skiljemän skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Ej må gentemot part, som har hemvist utom riket och ej skulle, i tvist av den art varom fråga är, kunna sökas vid svensk domstol, **skiljemannaförfarande** enligt denna lag inledas, med mindre avtalet innebär, att förfarandet skall äga rum här i riket, eller parten eljest därtill samtycker.

Föreslagen lydelse

4 §

Ej må gentemot part, som har hemvist utom riket och ej skulle, i tvist av den art varom fråga är, kunna sökas vid svensk domstol, skiljemannaförfarande enligt denna lag inledas, med mindre avtalet innebär, att förfarandet skall äga rum här i riket, *eller skiljemännen eller skiljedomsinstitution i enlighet med avtalet bestämt att förfarandet skall äga rum här i riket*, eller parten eljest därtill samtycker.

Denna lag träder i kraft den dag Konungen bestämmer.

Lagrådsremissen

Vid lagrådsremissen anförde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, bl. a. följande.

Inledning

Under 1920-talet antog Nationernas Förbund två överenskommelser angående det internationella skiljedomsväsendet. År 1923 tillkom sålunda det s. k. Genève-protokollet angående skiljedomsklausuler och år 1927 en konvention om verkställighet av utländska skiljedomar. Överenskommelserna, som går ut på att utländska skiljeavtal och skiljedomar under vissa förutsättningar skall erkännas i de fördragslutande staterna, vann anslutning av ett drygt tjugotal stater, däribland Sverige. I samband med Sveriges anslutning tillkom 1929 års svenska lagstiftning om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

I början av 1950-talet inleddes ett arbete inom Förenta Nationerna i syfte att åstadkomma en ny internationell reglering på området. Arbetet ledde till 1958 års New Yorkkonvention om erkännande och verkställighet av skiljedomar. Konventionen som trädde i kraft den 7 juni 1959 har hittills tillträtts av 38 stater, nämligen Amerikas Förenta Stater, Bulgarien, Cambodja, Centralafrikanska Republiken, Ceylon, Ecuador, Filippinerna, Finland, Frankrike, Förenade Arabrepubliken, Ghana, Grekland, Indien, Israel, Italien, Japan, Madagascar, Marocko, Nederländerna, Niger, Nigeria, Norge, Polen, Rumänien, Schweiz, Sovjetunionen, Syrien, Thailand, Tanzania, Tjeckoslovakien, Trinidad och Tobago, Tunisien, Förbundsrepubliken Tyskland, Ukraina, Ungern, Vitryssland och Österrike. Dessutom har konventionen undertecknats men inte ratificerats av 9 stater. Sverige undertecknade konventionen den 23 december 1958.

Den 28 juni 1962 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla sakkunniga för att med beaktande av bl. a. 1958 års New Yorkkonvention överväga om det förelåg anledning att föreslå ändringar i lagstiftningen om skiljedom. Med stöd av bemyndigandet tillkallade dåvarande departementschefen två sakkunniga. Dessa har i december 1970 avgett promemorian (Ds Ju 1970: 32) "PM angående den i New York den 10 juni 1958 avslutade konventionen om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar m. m." Promemorian innehåller förslag till lag om ändring i lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar.

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Svea hovrätt, lagberedningen, domstolskommittén, kommerskollegium och Exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON) samt av en delegation med representanter för Internationella handelskammarens svenska na-

tionalkommitté, Sveriges advokatsamfund, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges grossistförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges redareförening, Svenska bankföreningen, Kooperativa förbundet och Stockholms handelskammare (i fortsättningen benämnd delegationen). Kommerskollegium har ingett yttranden från Skånes handelskammare och Handelskammaren i Göteborg.

Lagen om utländska skiljeavtal och skiljedomar

5 §

Inledning. I 5 § anges att skiljedom skall anses som utländsk, om den är meddelad på utländsk ort. Bestämmelsen bygger på den gränsdragning mellan inländsk och utländsk skiljedom som ligger till grund för Genèveöverenskommelserna (punkt 1 i protokollet och artikel 1 första stycket i 1927 års konvention).

I artikel I i New Yorkkonventionen nämns två kategorier skiljedomar. Först nämns skiljedom som har meddelats i annan stat än den där erkännande eller verkställighet begärs. Detta innebär en vidgning av tillämpningsområdet i förhållande till Genèveöverenskommelserna. Någon ändring i 5 § behövs emellertid inte, eftersom denna paragraf saknar motsvarighet till begränsningarna enligt Genèveöverenskommelserna. Till den andra kategorin som nämns hör skiljedomar, som inte anses som inländska i det land där erkännande eller verkställighet begärs. Med angivandet av denna kategori åsyftas att komplettera konventionsåtagandena för de stater som skiljer mellan "utländsk" och "inländsk" skiljedom efter andra än territoriella kriterier. Någon förpliktelse inträder inte för svensk del.

De sakkunniga. De sakkunniga framhåller att någon särskild lagstiftningsåtgärd för att täcka in konventionens tillämpningsområde enligt artikel I i och för sig inte synes nödvändig. Som den svenska lagstiftningen är konstruerad torde den därtill väl täcka praktiskt taget alla förekommande slag av skiljedomar. Skiljedom som meddelats utomlands regleras i LUSK. Äger skiljemannaförfarandet rum i Sverige, är SML tillämplig och meddelas skiljedomen i Sverige hänförs den under bestämmelser i SML och 46 § UL. I fråga om en kategori kan emellertid enligt de sakkunniga tvekan råda, om skiljedomen skall anses som svensk eller utländsk, nämligen skiljedomar som meddelats i Sverige efter det att skiljemannaförfarande ägt rum utomlands. Efter ordalydelsen i 5 § LUSK kan denna kategori inte betecknas som utländsk. Möjligen kunde sägas att 5 § inte avser att uttömmande ange vilka skiljedomar som är utländska. Det skulle därför vara tänkbart att även skiljedom av nu angivet slag enligt lagen skulle kunna betraktas som utländsk. Behov av att kunna använda detta förfaringssätt vid meddelandet av skiljedom

har uppgivits föreligga i den praktiska tillämpningen. Tveksamhet bör i så fall inte råda om möjligheten att få skiljedomen verkställd i Sverige. Oavsett vad som kan anses som gällande rätt, synes det därför vara av värde att man nu skapar klarhet i detta sammanhang. Med hänsyn till att själva skiljemannaförfarandet i det diskuterade fallet förutsätts äga rum utomlands synes rimligt att betrakta skiljedomen som utländsk. Anmärkas bör att vi därmed får en typ av skiljedomar som hänförs till den andra kategorin i artikel I första stycket New Yorkkonventionen.

I enlighet med det anförda föreslår de sakkunniga att den nuvarande bestämmelsen i 5 § behålls. Förslaget innebär att det alltjämt skall föreskrivas att skiljedom skall anses som utländsk, om den har meddelats på utländsk ort. Som tillägg föreslås emellertid en föreskrift att detsamma gäller, om skiljedomen meddelats här i riket efter skiljemannaförfarande som ägt rum på utländsk ort.

Remissyttrandena. Vid remissbehandlingen instämmer *Svea hovrätt* i att en skiljedom som efter förfarande på utländsk ort senare underskrivs i Sverige lämpligen bör behandlas såsom utländsk. Hovrätten ifrågasätter emellertid om detta inte kan uppnås på bättre sätt än de sakkunniga föreslagit. Det naturliga synes vara att anse skiljedomen meddelad i anslutning till förfarandet, dvs. i det land där förfarandet ägt rum. Det förtydligande på denna punkt som möjligen skulle vara erforderligt, kunde alltså få det innehållet att skiljedomen anses meddelad på ort som bestämts för förfarandet. Hovrätten förordar emellertid att paragrafen lämnas oförändrad. *Delegationen* vitsordar att det föreligger ett praktiskt behov av ett tillvägagångssätt där skiljedomen meddelas efter det att skiljemännen lämnat platsen för förfarandet. Detta behöver emellertid inte föranleda någon ny bestämning av begreppet utländsk skiljedom. De sakkunnigas uppfattning synes baserad på en väl snäv tolkning av ordet "meddela". En skiljedom skulle inte kunna anses "meddelad" i utlandet därför att den avfattats i Sverige. En så snäv tolkning är dock inte nödvändig. Ett klagande kan begränsas till ett stadgande att skiljedom skall anses meddelad på den ort där förfarandet har ägt rum. Bestämmelser av detta innehåll återfinns bl. a. i Internationella handelskammarens skiljedomreglemente (Art. 27) samt i de s. k. Neuchâtel Rules (Art. 3). För att även täcka in det fall att förfarandet ägt rum på flera orter kan tillfogas att skiljedom anses meddelad på den ort där förfarandet inleddes. Enligt delegationens mening bör alltså andra punkten i den föreslagna lydelsen utgå och ersättas med ett stadgande, i vilket "meddela" definieras. Denna definition bör utformas på grundval av bestämmelsen i de angivna skiljedomreglerna, ev. med tillägg enligt vad nyss föreslagits.

Departementschefen. För egen del anser jag det naturligt att betrakta utländsk skiljedom som meddelad där förfarandet har ägt rum. De i delegationens yttrande nämnda artiklarna bygger på detta be-

traktelsesätt som också torde vara allmänt vedertaget. Skulle förfarandet någon gång ha ägt rum på flera orter torde frågan vari domen skall anses meddelad få avgöras med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet. Någon uttrycklig regel som tar sikte på fall när skiljedomen har meddelats i annan stat än den där förfarandet har ägt rum synes sålunda inte behövlig. På grund härav bör någon ändring i 5 § inte vidtas.

Lagrådet

Lagrådets yttrande innehåller beträffande 5 § lagen om utländska skiljeavtal och skiljedomar följande.

5 §

Justitieråden Alexanderson och Walberg:

Vi delar den av departementschefen, i anslutning till de sakkunniga, uttalade meningen att det är naturligt att betrakta en skiljedom som utländsk, om skiljemannaförfarandet ägt rum på utländsk ort. I ett sådant fall skulle följaktligen skiljedomen vara att anse som utländsk, även om den av ett eller annat skäl eller måhända av en tillfällighet kommit att underskrivas i Sverige. Omvänt måste då givetvis gälla att en skiljedom borde anses som svensk, om skiljemannaförfarandet ägt rum här i riket, oavsett att skiljedomen underskrivits på utländsk ort.

I förevarande paragraf stadgas för närvarande att skiljedom skall anses såsom utländsk, om den är meddelad å utländsk ort. Uttrycket "meddelad" torde emellertid vid lagens tillkomst ha använts såsom ett begrepp med rent formell innebörd, närmast hänvisande just till orten för skiljedomens underskrivande (givande). I sådant hänseende må anmärkas följande.

Den sakkunnige, som år 1929 avlämnade förslag till den förevarande lagen, anförde (se NJA II 1929 s. 79) att det onekligen i 1923 års protokoll och 1927 års konvention fanns vissa detaljer som kunde bli föremål för meningsskiljaktighet. En sådan var den i de båda överenskommelserna antagna regeln att en skiljedoms egenskap av utländsk eller inländsk skulle bero av orten för dess meddelande. Under de förhandlingar som föregick protokollets avfattande framhölls från svensk sida, att det mången gång kunde bero av ett ur rättslig synpunkt irrelevant förhållande, t. ex. skiljemännens bekvämlighet eller annan tillfällig omständighet, huruvida skiljedomen blev meddelad i det ena eller andra landet. Att denna anmärkning icke vann beaktande berodde av de svårigheter det ansågs medföra att uppnå enighet om mera detaljerade regler. Om det också måste beklagas, fortsatte utredningsmannen, att man ej såg sig i stånd att övervinna dessa svårig-

heter, syntes dock häri ej ligga någon avgörande betänklighet mot avslutning till protokollet. Att skiljedomen meddelades utomlands, när förfarandet ägt rum inom landet eller när parterna kunde antagas ha avsett att ernå en inländsk skiljedom eller när andra omständigheter syntes ha påkallat en sådan, inträffade dock helt visst endast undantagsvis.

I anslutning till dessa uttalanden upptog utredningsmannens förslag (NJA II 1929 s. 89) den regel som nu återfinnes i förevarande paragraf jämte ett förklarande tillägg, åsyftande det fall att vid skiljedoms underskrivande skiljemännen befunnit sig på skilda orter; i detta fall skulle domen anses meddelad där den sista underskriften tillkom. Lagrådet (a. a. s. 90) ifrågasatte icke huvudregeln men påpekade, att tillämpningssvårigheter ej sällan skulle uppkomma, när domen icke innehöll uppgift om viss ort där den givits. Tillägsregeln uteslöts på lagrådets hemställan.

Med hänsyn till vad som sålunda återgivits av förarbetena till gällande lag kan enligt vår mening knappast betvivlas att uttrycket "meddelad" i förevarande paragraf vid dennas tillkomst var avsett att tolkas formellt, ungefär liktydigt med "underskriven". Det är lämnat öppet hur tillämpningen skulle ske i de undantagsfall då domen icke innehåller uppgift om var den givits eller då den underskrivits både på svensk och utländsk ort.

Det kan förtjäna att framhållas, mer än som skett i diskussionen, att en tillämpning efter sådana formella kriterier icke saknar fördelar. Var — och när — skiljedomen undertecknats framgår regelmässigt av domen, medan uppgift om var förfarandet ägt rum ofta torde saknas. I allmänhet kan, med nyss angivna tillämpning, lätt omedelbart avgöras om skiljedomen är svensk eller utländsk. Att märka är härvid att ett sådant avgörande ankommer icke endast på Svea hovrätt utan också på svensk utskökningsmyndighet hos vilken begäres verkställighet enligt 46 § utskökningslagen. Också skiljemännen och parterna är betjänta av en regel som är lätt att tillämpa.

Emellertid har, såsom de sakkunniga i förevarande lagstiftningsärendet erinrat, både i Internationella Handelskammarens skiljedomsreglemente och i de så kallade Neuchâtel Rules upptagits bestämmelser som innebär att skiljedom anses meddelad på den ort där skiljeförfarandet ägt rum. Enligt remissprotokollet skulle ett sådant betraktelsesätt vara allmänt vedertaget. Såsom förut framhållits framstår det också som naturligt att betrakta en skiljedom som utländsk, om skiljemannaförfarandet ägt rum på utländsk ort. Saklig anledning kan ock förefinnas att på motsvarande sätt tolka och tillämpa regler som eljest (7 och 9 §§ i förslaget) hänvisar till stat där skiljedomen meddelats.

Övervägande skäl får därför anses föreligga, att avgörande blir, i vilken stat skiljeförfarandet ägt rum. En regel av sådan innebörd får

emellertid, såsom framgår av det förut sagda, anses innefatta en saklig ändring av gällande rätt, och en dylik ändring bör komma till uttryck i lagtexten. Detta kan ske genom att i ett nytt andra stycke av förevarande paragraf införes en bestämmelse med innehåll att vid tillämpningen av denna lag skiljedom skall anses meddelad i den stat, där skiljeförfarandet ägt rum.

Vi hemställer att paragrafen ändras i enlighet med vad nu sagts. Särskild övergångsbestämmelse synes kunna undvaras.

Departementschefen vid propositionens avlåtande

Vid propositionens avlåtande anförde föredragande departementschefen, statsrådet Lidbom, bl. a. följande.

Två ledamöter av lagrådet hemställer att i 5 § LUSK införes en bestämmelse med innehåll att vid tillämpningen av denna lag skiljedom skall anses meddelad i den stat där skiljeförfarandet ägt rum. Som framgår av remissprotokollet anser jag det naturligt att betrakta skiljedom som meddelad där förfarandet ägt rum. Emellertid har jag också uttalat att någon ändring i 5 § inte synes behövlig. Tillräckliga skäl att frångå denna ståndpunkt föreligger inte.

Motionen

I motionen, 1971: 1518 av herrar Ernulf (fp) och Winberg (m), hemställes "att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 131 måtte för sin del besluta att i 5 § lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar skall införas ett nytt andra stycke av följande lydelse: 'Vid tillämpningen av denna lag skall skiljedom anses meddelad i den stat, där skiljeförfarandet ägt rum.' "

Till stöd för yrkandet anför motionärerna bl. a. följande.

Vi har inget att erinra mot syftet att öka möjligheten att verkställa utländska skiljedomar. Fortfarande kvarstår emellertid betydande skillnader i detta hänseende mellan svenska och utländska skiljedomar. Det är därför av vikt att gränsen mellan vad som är svensk och vad som är utländsk skiljedom tydligt markeras. Tvekan kan uppkomma främst när skiljeförhandlingarna ägt rum i Sverige men domen undertecknats i utlandet eller vice versa.

I lagen finns för närvarande den bestämmelsen i 5 § att en skiljedom skall anses såsom utländsk, om den är meddelad på utländsk ort. I lagrådets yttrande framhåller två justitieråd att bestämmelsen vid sin tillkomst torde ha varit avsedd att tolkas formellt, ungefär liktydigt med "underskriven". De båda justitieråden godtäger emellertid den av departementschefen uttalade uppfattningen att avgörande bör bli i vilken stat skiljeförfarandet ägt rum. De framhåller därvid att detta får anses innebära en saklig ändring av gällande rätt och föreslår att ändringen kommer till uttryck i lagtexten, förslagsvis genom ett stadgande att vid lagens tillämpning en skiljedom skall anses meddelad i den stat, där skiljeförfarandet ägt rum.

Departementschefen avvisar detta förslag med den knappast uttömmande motiveringen att han anser det naturligt att betrakta skiljedomen som meddelad där förfarandet ägt rum men att tillräckliga skäl inte föreligger att i anledning härav ändra det ifrågavarande lagstadgandet.

Departementschefens ståndpunkt innebär, efter vad vi kan bedöma, att han anser det vara en godtagbar metod att ge en lagbestämmelse en ändrad betydelse utan att ändra lagtexten. Vi reagerar emellertid mot förslaget att på detta sätt ändra en lagbestämmels innebörd enbart genom uttalanden i en propositions motivtext. Vi anser detta strida mot vedertagna lagstiftningsmetoder. Det kan därför vålla osäkerhet och olägenhet vid lagtillämpningen. Vi har svårt att förstå att departementschefen inte har kunnat godtaga de två lagrådsledamöternas förslag till förtydligande. Att de båda övriga ledamöterna inte tycks ha ansett förtydligandet behövligt anser vi inte böra hindra att lagtexten görs så klar att den kan förstås även utan studier i motiven.

Utskottet

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner en år 1958 avslutad konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar. Konventionen, som är avsedd att ersätta tidigare överenskommelser i ämnet, innebär jämfört med äldre regler att möjligheterna till verkställighet vidgas. Propositionen innehåller vidare förslag till ändringar i lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar samt i lagen (1929: 145) om skiljemän. Förslagen är föranledda främst av Sveriges tillträde till den nya konventionen.

I anledning av propositionen har väckts motionen 1971: 131 med yrkande om ytterligare ändring, nämligen i 5 § lagen om utländska skiljeavtal och skiljedomar. Lagrummet föreskriver för närvarande att skiljedom skall anses som utländsk, om den är meddelad på utländsk ort. Departementschefen uttalar i anslutning till stadgandet att han anser det naturligt att betrakta utländsk skiljedom som meddelad där skiljemannaförfarandet har ägt rum och att ett sådant betraktelsesätt torde vara allmänt vedertaget. Någon ändring i 5 § anser han inte behövlig.

Motionärerna finner departementschefens motivering föga uttömmande och menar att ståndpunkten innebär att departementschefen anser det vara en godtagbar metod att ge en lagbestämmelse ändrad betydelse genom uttalanden i en propositions motivtext utan att ändra lagtexten. Ett sådant förfarande strider enligt motionärerna mot vedertagna lagstiftningsmetoder och kan vålla osäkerhet och olägenhet vid lagtillämpningen. Motionärerna yrkar, i anslutning till vad två ledamöter av lagrådet uttalat, att i det angivna lagrummet införes en bestämmelse med innehåll att vid tillämpningen av lagen skiljedom skall anses meddelad i den stat där skiljemannaförfarandet har ägt rum.

Utskottet vill till en början framhålla att några delade meningar icke

synes föreligga, vare sig mellan departementschefen och motionärerna eller eljest om att övervägande skäl talar för att lagrummet bör ha den innebörd som departementschefen angivit i anslutning till sina uttalanden om behovet av ändring i lagtexten. Även utskottet finner det naturligt att en skiljedom anses meddelad på den ort där förfarandet ägt rum.

Beträffande innehållet i gällande rätt delar utskottet den i motionen redovisade uppfattningen att förarbetena till 5 § närmast tyder på att uttrycket "meddelad" vid stadgandets tillkomst varit avsett att tolkas formellt, ungefär liktydigt med "underskriven". En sådan innebörd är också bäst förenlig med den som tillagts uttrycket i rättegångsbalken. Å andra sidan har emellertid både i Internationella handelskammarens skiljedomsreglemente och i de s. k. Neuchâtel Rules upptagits bestämmelser som innebär att skiljedom anses meddelad på den ort där skiljemannaförfarandet har ägt rum. Ett sådant betraktelsesätt torde också som departementschefen framhåller vara allmänt vedertaget. Spörsmålet synes inte ha varit föremål för bedömning i rättspraxis. Mot denna bakgrund anser utskottet att den tveksamhet rörande gällande rätts innehåll, som kommit till uttryck bl. a. i det sakkunnigbetänkande som legat till grund för Kungl. Maj:ts förslag, vara väl motiverad. Även om ovissheten såvitt upplysts icke har föranlett några svårigheter i den praktiska tillämpningen, synes det vara av värde att man nu skapar klarhet på den här punkten. Detta bör som föreslagits av de sakkunniga, för undvikande av osäkerhet och olägenhet vid lagtillämpningen, ske genom förtydligande av lagtexten. I enlighet härmed förordar utskottet att i ett nytt stycke av förevarande paragraf införes en bestämmelse med innehåll som föreslagits i motionen, dvs. att vid tillämpning av lagen skiljedom skall anses meddelad i den stat, där skiljemannaförfarandet har ägt rum.

I övrigt har utskottet icke funnit anledning till erinran mot de framlagda förslagen.

Utskottet hemställer

- A. att riksdagen godkänner den i New York den 10 juni 1958 avslutade konventionen om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar;
- B. att riksdagen — med förklaring att propositionen 1971: 131 icke kunnat i oförändrat skick bifallas — i anledning av motionen 1971: 1518 för sin del antager det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar med det tillägg att *dels* ingressen till nämnda lag, *dels* 5 § i lagen om utländska skiljeavtal och skiljedomar erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse.

Kungl. Maj:ts förslag

Härigenom förordnas, att 4 § och 7—9 §§ lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Skiljedom skall anses såsom utländsk, där den är meddelad å utländsk ort.

Utskottets förslag

Härigenom förordnas att 4, 5 och 7—9 §§ lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar skall ha nedan angivna lydelse.

Utskottets förslag

5 §

Vid tillämpningen av denna lag skall skiljedom anses meddelad i den stat, där skiljemannaförfarandet ägt rum.

- C. att riksdagen antager det genom samma proposition framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1929: 145) om skiljemän.

Stockholm den 30 november 1971

På justitieutskottets vägnar

ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), fröken Bergegren (s), fröken Mattson (s), herrar Ernulf (fp), Larfors (s), Johansson i Växjö (c), Jönsson i Malmö (s), Westberg i Ljusdal (fp), Nygren (s), Schött (m), fru Hjelm-Wallén (s), herr Polstam (c), fru Nordlander (vpk), herrar Alf Pettersson i Malmö (s) och Stjernström (c).

Reservation

av fröken Bergegren (s), fröken Mattson (s), herrar Larfors (s), Jönsson i Malmö (s), Nygren (s), fru Hjelm-Wallén (s) och herr Alf Pettersson i Malmö (s), vilka ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med orden "Beträffande innehållet" och slutar med orden "framlagda förslagen." bort ersättas med text av följande lydelse.

Beträffande innehållet i gällande rätt delar utskottet den i motionen redovisade uppfattningen att förarbetena till 5 § närmast tyder på att uttrycket "meddelad" vid stadgandets tillkomst varit avsett att tolkas

formellt, ungefär liktydigt med "underskriven". Spörsmålet synes emellertid icke ha varit föremål för bedömning i rättspraxis. Både i Internationella handelskammarens skiljedomsreglemente (Art. 27) och i de s. k. Neuchâtel Rules (Art. 3) har upptagits bestämmelser som innebär att skiljedom anses meddelad på den ort där skiljemannaförfarandet har ägt rum. Ett sådant betraktelsesätt torde också som departementschefen framhåller vara allmänt vedertaget. Mot denna bakgrund anser sig utskottet icke kunna ställa sig bakom motionärernas påstående att departementschefens uttalade uppfattning om innebörden av 5 § skulle innefatta en saklig ändring av gällande rätt. På grund härav och då lagrummets utformning icke synes ha medfört några svårigheter i den praktiska tillämpningen finner utskottet icke tillräckliga skäl att frångå departementschefens bedömning att någon ändring av lagrummet inte är påkallad.

Icke heller i övrigt har utskottet funnit anledning till erinran mot de framlagda förslagen.

dels att utskottet under punkten B. bort hemställa

- B. att riksdagen med avslag på motionen 1971: 1518 antager det genom propositionen 1971: 131 framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1929: 147) om utländska skiljeavtal och skiljedomar;